
PEVSKA DRUŠTVA IN ZBORI V LJUBLJANI DO LETA 1940

Robert Vrčon

129

IZVLEČEK

Preučevanje mestnih društev in združenj je gotovo ena pogostejših raziskovalnih tem v okviru etnologije mest. Avtor v pričujočem besedilu obravnava pevska društva in zборе, ki so bili nekakšni »generatorji« družabnega življenja v Ljubljani.

ABSTRACT

The study of a town's societies and associations certainly is of the most frequent research themes in the ethnology of town. In this article, the author elaborates on the choral societies and choirs of Ljubljana because they were in a way a "generator" of social life in Ljubljana.

Ko danes govorimo o etnologiji mest, je preučevanje mestnih društev in združenj prav gotovo ena pogostejših raziskovalnih tem, zato se mi zdi prav v tej, v ljubljansko mestno življenje usmerjeni tematski številki Etnologa, spregovoriti o pevskih društvih in zboreh, ki so bila v svojem bistvu pravzaprav vedno »generator« družabnega življenja v Ljubljani.

V vsem kulturnem in političnem dogajanju tistega časa so imela slovenska pevska društva vsekakor pomembno vlogo. Medtem ko so na političnem področju v obdobju čitalnic odločno pripomogla k dvigovanju slovenske zavesti o narodni samobitnosti, so na kulturnem nivoju uresničevala stoletja staro hrepenenje slovenskega človeka po lepem in ubranem petju. Ta njihova vloga se je po 1. svet. vojni prenesla tudi v novo politično okolje. Tako lahko imamo »zborovsko pesem, od narodne pesmi pa do obsežne zborovske skladbe, za kulturno blago, zборе pa za nosilce te kulture,« kot je zapisal Franc Biebl.¹

Pri pevskih društvih gre poleg tega za nekakšen spoj ljudske kulture in ljudskosti ter t.i. visoke kulture, kar je vsekakor za etnologa dovolj »žgečkljiva« tema. Mislim, da so bila društva in njihovi pevci nekakšna naravna vez med ljudsko in visoko kulturo tedanjega časa na Slovenskem. Dotok delovne sile s podeželja v mesta je bil že pred 2. svet. vojno precejšen. Ti ljudje so postopoma izgubljali naravno vez s podeželskim načinom življenja, z vsem tistim, kar se je skozi generacije kopičilo in se prenašalo v

¹ Franc Biebl: Zborovsko petje, kulturna naloga ali samo prijetno preganjanje časa?, Naši zbori, let.30, Ljubljana 1978, str. 31-32

naslednje rodove s pomočjo izročila kot ljudska kultura. Pevska društva in zbori so jim zato med drugim postali nadomestilo za izgubljeno vaško družabno življenje. V tem je treba tudi iskati vzroke za tako množično vključevanje celo v več društev hkrati.

Zanimivo misel, ki prihaja še posebej do veljave v okvirih zborovskega delovanja, je izrazil T.V.Adorno. O glasbi pravi, da je »...vedno razvijala največjo moč združevanja (še posebej povezana z besedilom in plesom, ki jo dopolnjujeta). Njeno izvajanje, razen izjemoma, zahteva večje število ljudi s podobnim načinom mišljenja in nameni. Z njeno možnostjo poduhovljenja pa lahko združuje cele mase ljudi...«²

Pevsko društveno delovanje je imelo ob zelo razviti zavesti Slovencev o nadarjenosti za večglasno petje izredno pomembno vlogo za razvoj družabne, glasbeno-kulturne, politične in narodne zavesti Ljubljancanov v obdobju med obema vojnama. Ob 60-i obletnici Akademskega pevskega zbora je Niko Kuret zapisal: »Maroltovci (pevci APZ-ja, op.RV) smo bili in smo še vedno posebne vrste Slovenci. Po Maroltovi zaslugi smo smeli globlje pogledati v slovensko bit. V letih militantnega 'jugoslovenstva', ko je oblast velevala trgati Cankarjeva besedila iz čitank (kar so zopet poskušali s skupnimi jedri pred leti, op.RV), ko smo morali vedno znova demonstrirati za obstoj slovenske univerze, ko smo bili izpostavljeni agresivnosti študentov Jadranašev, je bilo petje pri Maroltu za nas steber slovenstva, dajalo nam je samozavest in ponos, da smo Slovenci. Dojeli smo skrivnost svoje narodne identitete.«³

Začetki organizirane pevsko-društvene dejavnosti segajo na Slovenskem v čas prvih čitalnic po letu 1848, ko so se nekoliko sprostile politične svoboščine v takratni avstroogrski monarhiji. Vendar so po doslej znanih podatkih v Ljubljani peli v večglasnem mešanem zboru tudi posvetne pesmi že pred letom 1848 krakovski pevci. O njihovem delovanju je žal malo znanega.

Odločilno za pevsko-društveni razvoj je bilo leto 1861, saj so takrat nastale čitalnice v Trstu, Mariboru in v Ljubljani (30.6.1861).⁴

Prevladujoča dejavnost teh narodno zavest prebujajočih društev je bila petje večglasnih pesmi v slovenskem jeziku. Leta 1884 je bilo v Ljubljani ustanovljeno Slovensko delavsko pevsko društvo Slavec, katerega člani so izšli iz vrst Narodne čitalnice, omembe vredna pa je Slavčeva zasluga za nastanek opernega zbora, ki ga je takratno Dramatično društvo sestavilo iz vrst »slavčevih«⁵ pevcev. Sedem let za tem je svoj pevski zbor, ki se je začel hitro tudi mednarodno uveljavljati, ustanovila še Glasbena matica.

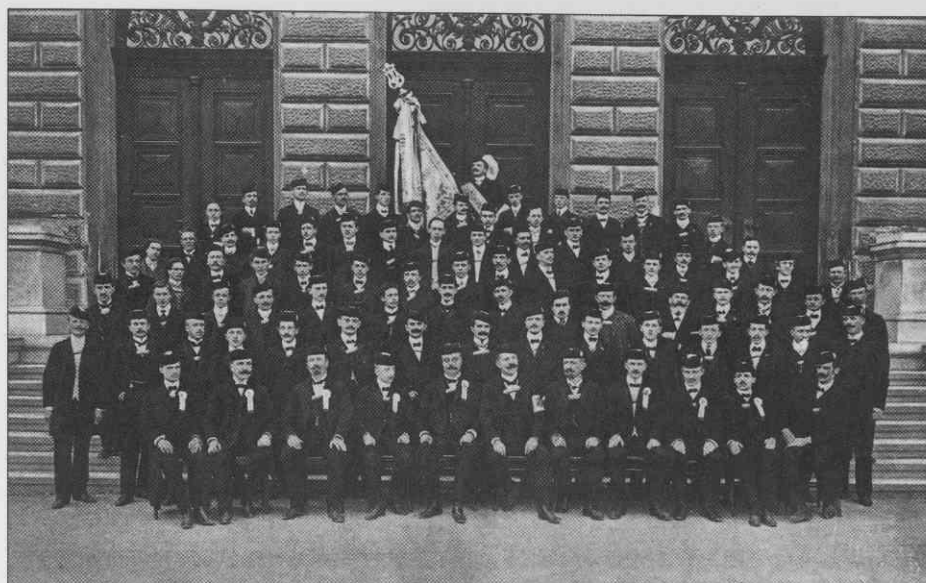
Med najstarejša ljubljanska pevška društva je sodilo tudi Pevsko društvo Ljubljana, ki je bilo ustanovljeno leta 1892 in je gojilo v začetku izključno moško petje. Šele v letih 1907-08 se je zbral okrog stare društvene zastave mnogoštevilen mešani zbor, hkrati pa so iz prvotnega »pevskega«⁶ društva osnovali Slovensko glasbeno društvo Ljubljana, ki je odprlo tudi lastno glasbeno šolo.

Krakovske pevce sem omenil že v zvezi s prvo organizirano pevsko skupino v Ljubljani. Takoj po I.svet. vojni, leta 1919, pa je bilo ustanovljeno pevsko društvo Krakovo-Trnovo z namenom, »da omogoči prebivalcem mestnih okrajev Krakovo in Trnovo, ki

² Adorno, Horkheimer: Sociološke študije, Zagreb 1980, str. 105

³ APZ 1927-1987, bilten ob 60. obletnici, Ljubljana 1987, str. 6

⁴ Cvetko Budkovič: Začetki in razcvet slovenskega zborovskega petja v Ljubljani, Obzornik, št.1, Ljubljana 1987, str. 28

Slov. del. pevsko društvo "Slavec" v Ljubljani, ob 25 letnici 1. 1909.

Slovensko delavsko pevsko društvo Slavec v Ljubljani leta 1909 (Razglednica iz zbirke Zmaga Tančiča) • The Slovene Workers Choral Society Nightingale in Ljubljana in 1909 (Picture postcard from the Tančič Collection) • La Société chorale des ouvriers de Slovénie "Slavec" à Ljubljana en 1909 (La carte postale de la collection de Zmago Tančič)

sta od sredine mesta, kjer imajo druga pevska društva svoje sedeže, precej oddaljena, pouk v petju.«⁵

Med najpomembnejša pevska društva je treba uvrstiti še Narodno železničarsko društvo Sloga, ki je bilo nadaljevalec tradicije leta 1911 v Trstu ustanovljenega Udruženja jugoslovanskih železničarjev oz. njegovega pevskega odseka ter pevsko društvo Ljubljanski zvon, ki se je razvilo leta 1905 iz Delavskega pevskega društva Zvon. Članstvo tega društva je bilo večinoma iz vrst delavcev in obrtnikov. V Ljubljani se je občasno zbiral še zelo kvaliteten učiteljski zbor, ki je bil v svojem bistvu naslednik zbora primorskih učiteljev.

Prav posebno mesto zasluži med ljubljanskimi pevskega zbori Akademski pevski zbor, ki ga je vodil France Marolt. O težavah ob njegovi ustanovitvi piše Ciril Špindler naslednje: »V Ljubljani je delovalo več študentskih akademskih društev, ki so bila po tradicionalni shemi meščanskih strank razdeljena v dva tabora: društva Triglav, Jadran in Slovenski jug so predstavljala liberalni blok, Danica, Zarja in Borba pa klerikalni blok. Nad vsemi temi društvi so imele pokroviteljsko roko t.i. starešinske zveze, organizacije bivših predstavnikov teh društev oz. njih idejnih predhodnikov še iz časov avstroogrske monarhije. Politične stranke in starešinske zveze niso akademskih društev le idejnopolitično usmerjale, temveč so odločilno vplivale tudi na njih kulturno dejavnost... Dne 25.oktobra so se v klavirski sobi Akademskega kolegija v Kolodvorski ulici 22 znašli

⁵ Zgodovina pevskega društva Krakovo-Trnovo, Zbori, let.4, Ljubljana 1928, str. 13

ramo ob rami akademiki, ki so doslej improvizirano peli podoknice liberalnim starešinam, z onimi, ki so peli na frančiškanskem koru pri nedeljskih mašah ob zvokih orgel patra H.Sattnerja.«⁶

APZ je bil od vsega začetka živo nasprotje tradicionalnih pevskih zborov, saj mu je bilo petje prvenstveno trdo in smotno delo, medtem ko je petje nekaterim drugim pomenilo bolj oddih in zabavo.

Poleg naštetih večjih in pomembnejših pevskih zborov in društev je v Ljubljani delovalo še precej manjših, predvsem ljubiteljskih pevskih skupin in zborov, ki so večinoma nastopali na raznih proslavah, praznovanjih, obletnicah itd.

132

Socialna in generacijska struktura ljubljanskih pevskih društev in zborov je bila v veliki meri odvisna od okolja, v katerem so nastala in delovala, in od politične usmerjenosti njihovih članov. Tako je veljala Glasbena matica za izrazito meščansko pevsko društvo, v katerega so se vključevali v največji meri uradniki, razni bančni delavci pa tudi obrtniki. Približno isto sestavo je imelo tudi pevsko društvo Ljubljana, medtem ko so bila Krakovo-Trnovo, Ljubljanski zvon, Sloga in Grafika pretežno delavska društva.

Kljub temu, da so bili pevci ljubljanskih pevskih zborov zvečine iz nižjih in kvečjemu srednjih slojev, so gledali na podeželske zборе zelo zviška. Najbolj je ta odnos prišel do izraza ob skupnih nastopih Pevske zveze. France Marolt opisuje koncert 113-ih zborov leta 1931 z zelo kritičnimi besedami: »Pevce z dežele so prezirali, češ, kaj bi se šli mazat mednje mi pevci, vajeni visoke umetnosti, vzgojeni tekom desetletij od slavnih pevovodij, ki imamo za sabo nešteto umetniških turnej itd...In tako,« pravi dalje Marolt, »so prihajali dragi znanci in znanke, slavna pevka elita ljubljanska, vsak s svojo filozofijo veččaka, vseznala, prihajali kakor ščurki na svetlo oprezat in po tihem nergat, kakor se to spodobi malenkostnim slabičem v gosposkih suknjah, ki jim je od njihove prave biti (prišli so nedavno tega kot kmečki sinovi v mesto) ostalo zgolj slovensko ime.«⁷

Pevska društva so se načeloma izrekala proti kakršnikoli politični dejavnosti, ki bi bila naravnana proti drugače opredeljenim društvom. Kljub temu je bila klasična politična dvojnost prisotna tudi na tem področju. Različne politične stranke so pevška društva vabile na svoje proslave za popestritev programa. V začetnem povojnem obdobju »narodnega« navdušenja so se zbori z veseljem odzivali na takšna povabila, kasneje pa so se zelo neradi udeleževali političnih shodov.

Večina pevskih zborov se je v mešane razvila iz moških. Vse kaže, da so se začele ženske množičneje vključevati v pevška društva šele po 1. svet. vojni. Vzroke za to vidim v povojnem večjem prilivu ženske delovne sile v mesta, v večjih političnih svoboščinah v novi državi in s tem povezano večjo emancipacijo ženske v primerjavi s časom pred »prevratom«. Kljub nekoliko spremenjenemu položaju pa je bilo še vedno opaziti neko razliko v starostni strukturi pri moških in ženskih članih. Ženske, ki so pristopale k zborom, so bile večinoma mlade, neomožene, brez obveznosti do družine, kmalu po omožitvi pa so iz zborov izstopale. V splošnem torej velja, da je bilo starejših žensk v zborih razmeroma malo. Vztrajale so le nekatere iz premožnejših družin, kjer so imeli doma gospodinjske pomočnice in služkinje ali pa niso imele otrok in družine.

Med odločilnimi činitelji, zaradi katerih so se ljudje odločali pristopiti v nek pevski

⁶ Ciril Špindler: Prvi koncerti (Maroltovega) APZ, Maribor 1968, str. 3

⁷ Pevec, št.11, Ljubljana 1931, str. 43 (France Marolt)

zbor oz. društvo, so najpomembnejši: veselje do petja, potreba po druženju in koristna poraba prostega časa. Veselje do petja je lahko temeljilo na neki daljši družinski tradiciji, kjer je bilo že več družinskih članov tudi članov kakega pevskega društva, tako veselje pa se ja lahko pojavilo tudi ob ugotovitvi posameznika, da ima posluh in dober glas, ki sta potrebna za petje. Vse to združeno s potrebo po samopotrjevanju in z intenzivnim občutkom za ustvarjanje nečesa koristnega je bil in je vsekakor še vedno eden glavnih motivov za pristop k pevskeemu zboru. Pevski zbor je večini nudil idealen način izrabe prostega časa, ki je bil obenem povezan še z umetniškim poustvarjanjem. Privlačna pa so bila tudi razna koncertna potovanja, s pomočjo katerih so si pevci širili svoje obzorje. Nemalo je bilo takih, ki so prišli v zbor, da bi spoznali partnerja, čeprav je bilo raznih plesov, zabav in družabnosti povsod dovolj.

Pevska društva in zборе torej nikakor ne moremo imeti zgolj za izvajalce zborovske glasbe in nosilce zborovske glasbene kulture, temveč za skupine ljudi, ki so v okviru društev zadovoljevali tudi svoje drugačne interese. Zaradi tega je bilo potrebno medsebojno usklajevati različne poglede na vlogo društev, na nivo umetniškega ustvarjanja itd. Seveda je prihajalo največkrat do sporov med odborom in dirigentom. Slednji je namreč dajal več poudarka umetniškemu delovanju, odbor in pevci pa so poleg petja vendarle videli tudi že zgoraj omenjene koristi. Prav zaradi tega si je težko predstavljati amaterski zbor ali društvo, ki bi poleg glasbene plati ne upošteval tudi zelo pomembnega socialnega vidika, t.j. potrebe človeka po druženju s somišljeniki. Družabni večeri, ki so jih prirejali večkrat na leto, so bili najpomembnejša oblika medsebojnega spoznavanja in predvsem zabave. Zbor je za te priložnosti nabavil jedačo in pijačo, med sabo pa so določili ljudi, ki so bili zadolženi za postrežbo in pospravljanje po končani zabavi. Družabna srečanja so nemalokrat organizirali tudi v raznih gostilnah. Za Glasbeno matico sta bili to gostilni Pri Nacetu in Pri Mraku, za APZ kavarna Union itd. Med vsemi pevci so bili zelo priljubljeni tudi skupinski izleti ki so jih po najboljših močeh organizirali za svoje članstvo. To so bili navadno obiski priljubljenih izletniških točk v bližini Ljubljane, čeprav so se včasih v vlakom zapeljali tudi dlje.

Uspešno delovanje pevskega društva in zborov je bilo v veliki meri odvisno od denarnih sredstev, brez katerih bi bile kot neprofesionalne in od države nesubvencionirane organizacije onemogočene. Plačevati je bilo potrebno najemnino za društveni prostor, honorar pevovodji, elektriko, nabavo not, razne članarine in še marsikaj. Večji stroški so še zlasti nastali pri nastopih izven Ljubljane. Ivo Hladnik, predsednik Slavca, opiše v enem izmed člankov denarne težave, s katerimi so se ubadali: »Pevsko društvo Slavec je priredilo letos koncert v Trzinu in drugi dan popoldne koncert v zdravilišču Golnik. Trzin je oddaljen od Ljubljane približno 50 km in se je koncerta udeležilo 55 pevk in pevcev. Ker po novi odredbi prometnega ministrstva pevska društva nimajo pravice do polovične cene vožnje na železnici, so znašale voznine 35 dinarjev na osebo, skupaj torej 1925 dinarjev. Če računamo skromno prehrano za večerjo, zajtrk, obed in prenočišče za osebo 50 dinarjev, je to skupaj 2750 dinarjev; in razni stroški, programi, reklama, vožnja z avtobusom itd. le 700 dinarjev, znašajo skupni stroški 5373 dinarjev.«⁸ Ker so znašali skupni prihodki društva le 1350 dinarjev, so morali pevci in pevke primanjkljaj kriti sami.

Opisane razmere so bile značilne za večino pevskega društva, tako da je moral odbor zbirati med pevci po 10 ali 20 dinarjev, če je sklenil nabaviti kaj potrebnega. Nedvomno je

⁸ Zbori, let. 6, Ljubljana 1930, str. 42

bilo med pevci prisotnega veliko idealizma, da so žrtvovali za dodatne društvene stroške za marsikoga veliko vsoto.

Dohodke so pevska društva dobivala predvsem od ustanovnin, podpornin in čistih dobičkov (če so sploh bili) od raznih prireditvev, koncertov, veselice itd. Za izboljšanje materialnega položaja so na svojih zabavnih prireditvah radi prirejali male srečolove in ker so trgovci dobitke zanje darovali, je tak srečolov ponavadi prinesel društvu par sto dinarjev dohodkov. Večina društev je imela svoje častne, ustanovne, podporne, zaslužne in redne člane. Podporni člani so občasno nakazovali društvu manjše vsote denarja, če so bili mnenja, da je to potrebno. Stanovska društva, kot so bila Grafika, Sloga itd., so dobivala denar od svojih stanovskih organizacij. Najmanj denarnih težav je imel zbor Glasbene matice, ki je imel največ podpornih članov in mecenov, obenem pa dovolj denarnih podpor od države in celotne Glasbene matice.

134

Za izboljšanje denarnega stanja so si društva pomagala s prireditvami, ki so jih prirejali za pusta ali na silvestrski večer. V ta nemen je bilo potrebno najeti dvorano in prek oglasov privabiti čim večje število ljudi, če naj se je taka prireditev denarno izplačala.

Obstoj vsakega društva je poleg ostalega odvisen tudi od primernih prostorov za vaje. Ljubljanska pevska društva zvečine s tem niso imela pretiranih težav. Huje je bilo le pozimi, ko so nastopili problemi z ogrevanjem in s tem povezani stroški. Revija Zbori je poročala, da je moralo pevsko društvo Ljubljanski zvon januarja 1929 »zaradi obolevnosti članov na hripi, zaradi prehudega mraza in pomanjkanja kuriva, pevske vaje začasno ustaviti. Tudi Sloga je v zimi kratek čas pavzirala. Vztrajno, permanentno deluje le pevski zbor Glasbene matice.«⁹

Za vaje najprimernejši čas je bil ob večerih, nekako po dvajseti uri, ko so bili služba, popoldanski počitek in večerja že mimo. Janez Gregorin (nekdanji pevec Akademskega pevskega zbora, op.RV) je o tem zapisal: »Pozna noč. Ljudje so že davno odšli iz bioskopov in gledališč, ulice so temačne in prazne, prvi veseljaki, ki so preživeli večer v gostilniških lokalih, kolovratijo med hišami. Včasih lije kot iz škafa, drugič sneži, zdaj zgrabi človeka, ki stopi ob tej uri iz hiše, vročina, zdaj ostrí mraz. Kazalec na uri se premika proti polnoči. Na univerzi (kjer je imel APZ vaje, op.RV) se tiho odpro vrata; temne sence se motajo izpod balkona, urno se spuste čez Kongresni trg in izgube. Redki ljudje, ki so preživeli večer ob kupici vina in v veseli družbi, stražnik, ki se prestopa pred Matico, so priče tej tajanstveni paradi senc ob uri duhov. Večer za večerom ob isti pozni uri isti prizor. Če vprašaš človeka, ki naglo prihaja od univerze proti Zvezdi, kaj je bilo ob tej pozni uri v poslopju naše Almae matris, bo odgovoril: 'Vaja Akademskega pevskega zbora' 'Ob klej ste pa pričeli?' 'Ob osmih.' Ob osmih! Zdaj gre pa na polnoč. Ljudje, ki so bili ves dan zakopani v skripte in knjige, ljudje, ki so ves dan garali v službi, večere ne posvete zabavi in razvedrilu, ampak ga nesebično žrtvujejo kulturnemu delu...«¹⁰

Pevska društva in zbori niso bili prisotni samo na svojih rednih letnih koncertih in pevskih turnejah, temveč tudi na kulturno-umetniško manj pomembnih prireditvah. To so bile prireditve ob raznih državnih in cerkvenih praznikih, ob odkritjih spomenikov itd. Prepevali so »pod okni« pomembnim političnim, kulturnim in cerkvenim osebnostim ob njihovih jubilejih. Zelo razširjeno je bilo tudi petje na pogrebih, porokah in na nekater-

⁹ Zbori, let.5, Ljubljana 1929, str. 5

¹⁰ Janez Gregorin: Kako dela APZ, APZ v Ljubljani, delovna doba 1926-1936, str. 5

ih dobrodelnih prireditvah. Zborovska pesem ravno tako ni manjkala na sokolskih in orlovskih »zletih«, kamor so društva še posebej poskušali pritegniti. Ubrano petje je bilo moč slišati tudi na ljubljanskem kolodvoru ob sprejemu kakega tujega pevskega društva, ravno tako pa tudi ob odhodu ali vrnitvi kakega ljubljanskega društva z uspešne turneje po tujini.

Nastop gospodarske krize v tridesetih letih je občutno vplival tudi na družabno življenje v pevskih društvih. S slabšanjem gospodarskih razmer je usihala tudi intenzivnost družabnega življenja, saj so društva postala denarno nesposobna pevcem plačevati prevoz ali celo hrano in prenočišče. Tako so vsi ti stroški padli na rame pevca, le-ta pa je v svojem žepu za to našel vedno manj denarja.

Kot lahko iz napisanega ugotovimo, so bili ljubljanski pevske zbori in društva nosilci in soustvarjalci kulturnega pojava, ki se imenuje vokalna glasba. V svojih vrstah so združevali ljudi najrazličnejših poklicev, različnih starosti in socialnih statusov. Z ozirom na veliko število pevskih društev in zborov ter množičnost njihovega članstva ni težko ugotoviti, da je bilo razmerje med številom pevcev in številom prebivalcev takrat, napram današnjemu času, mnogo bolj v prid človeku, ki ni samo poslušal, ampak tudi (so)ustvarjal in bil ponosen na svojo vlogo posredovalca glasbenih umetnin. Ta ponos je pri še živečih tedanjih pevcih prisoten še danes.

Kljub vsem naštetim pozitivnim vrednotam pa je že tedanji čas nakazal nekatere značilnosti, ki prihajajo v še večji meri do izraza tudi danes. Tu mislim predvsem na mačehovski odnos do kulturne dediščine nasploh in nonšalantnost političnih subjektov do hitrejšega in kvalitetnejšega kulturnega napredka, nezavedajoč se dejstva, da v današnji hitro razvijajoči in v egalitizem usmerjeni materialistični stvarnosti lahko obstane samo kulturno razvit in sebe zavedajoč se narod.

BESEDA O AVTORJU

Mag. Robert Vrčon je zaposlen na Glasbenonarodopisnem inštitutu ZRC SAZU kot raziskovalni sodelavec II. Ukvarja se predvsem z raziskovanjem oblik in načinov ljudskega petja na Slovenskem.

ABOUT THE AUTHOR

Robert Vrčon, a Master in Ethnology and Cultural Anthropology, is a researcher on the Ethnomusicological Institute of the Slovene Academy of Sciences and Arts. He is primarily interested in researching the forms and ways of folk singing in Slovenia.

SUMMARY

CHORAL SOCIETIES AND CHOIRS IN LJUBLJANA BEFORE 1940

If we consider the ethnology of towns, then the study of a town's societies and associations certainly appears to be one of the most frequent research themes. Choral societies were one of the "generators" of social life in Ljubljana, but they also linked folk culture and life to so-called high culture.

136 The beginnings of choral societies in Slovenia reach back to the days of the first reading circles, i.e. after 1848, when the Austro-Hungarian monarchy granted its subjects more political liberties. Presently known data, however, suggest that the polyphonic mixed choir of Krakovo (a district of Ljubljana) took to singing secular songs before the year 1848.

Major choral societies and choirs of that time were The Slovene Workers' Choral Society Nightingale, the Choir of the Philharmonic Society, the Slovene Musical Society Ljubljana (with its own choir), the Choral Society Krakovo-Trnovo, The National Railroad Workers Society Harmony (with its own choir), the Choral Society The Ljubljana Bell and the Academic Choir.

Besides these major choirs and choral societies there were many small, mostly amateur groups and choirs in Ljubljana. These performed at celebrations, commemorations, anniversaries etc.

Choral societies and choirs cannot be seen merely as performers of choir music and representatives of our choral musical culture. They were also groups of people who - within these societies - satisfied other needs and interests. It is indeed hard to imagine an amateur choir or society which besides performing music would not pay attention to the important social aspect of man's need to socialize with his fellows. Social evenings were held several times a year and were the most important form of getting to know each other, but above of all plain entertainment. More likely than not these social meetings were held in pubs. But what the singers liked best were membership excursions which were organized as often as possible.

Choral societies and choirs did not only sing at their regular annual concerts or when touring, but also at less important cultural and artistic performances. Such would be national and church holidays, the unveiling of a monument, and the like. They also used to sing serenades to political, cultural and religious dignitaries on the occasion of their birthdays. A widespread custom was singing at funerals, weddings and charity performances. And choral songs were not missing from the meetings of the Hawks or Eagles (Gymnastic Societies) either. On other occasions well-in-tune singing could be heard at the Ljubljana railway station when a foreign choral society was welcomed or a Ljubljana society departed on a tour abroad or returned from it.

The choirs and choral societies of Ljubljana were one of the origins and an important vehicle of the cultural phenomenon called vocal music. They also brought together people of different occupations, age and social status. There were so many choral societies and choirs and so numerous were their members that - compared with today's figures - it is obvious that people in the past preferred to not just listen to musical pieces of art, but took pride in creating and performing them.

RÉSUMÉ

LES SOCIÉTÉS DE CHANT CHORAL ET LES CHOEURS À LJUBLJANA JUSQU'À 1940

En parlant de l'éthnologie actuelle des villes nous trouvons que l'étude des sociétés et des associations de la ville est, indoubitablement, un des sujets de recherche les plus fréquents. Dans le cas des sociétés de chant choral, qui étaient une sorte de "générateur" de la vie sociale à Ljubljana, il s'agit, en plus, d'une fusion de la culture populaire ou de la culture du peuple et de la soi-disante haute culture.

En Slovénie les commencements des activités des sociétés de chant choral organisées remontent dans les temps des premiers cercles de lecture dans les années après 1848, où les privilèges politiques dans la monarchie austro-hongroise devinrent plus soples. Pourtant - d'après les informations dont nous disposons en ce moment - les chanteurs de Krakovo chantaient les chants profanes dans leur chœur mixte même avant 1848.

Parmi les chœurs et les sociétés de chant choral les plus importants il faut compter La Société chorale des ouvriers de Slovénie "Slavec", le chœur de "Glasbena Matica" ("La Société philharmonique"), la Société musicale slovène de Ljubljana (avec son chœur), la société chorale Krakovo-Trnovo, la Société nationale des employés de chemin de fer "Sloga" (avec son chœur), la société chorale "Ljubljanski zvon" ("La Cloche de Ljubljana") et le Chœur Academique.

A part les grands chœurs importants mentionnés, il y en avait beaucoup de plus petits, surtout des chœurs d'amateurs qui fonctionnaient à Ljubljana; ces chœurs se produisaient, en premier lieu, à l'occasion de différentes célébrations, fêtes, anniversaires, etc.

Les sociétés de chant choral et les chœurs ne peuvent pas être considérés uniquement en tant qu'interprètes de la musique chorale et en tant que porteurs de la culture musicale chorale, mais aussi en tant que groupes de gens qui, dans le cadre de ces sociétés, satisfaisaient également d'autres intérêts. Il est difficile d'imaginer un chœur ou une société d'amateurs qui - à côté des intérêts musicaux - ne tiendrait pas compte de l'importance de l'aspect social, c'est à dire du besoin des individus de s'associer aux gens partageant les mêmes opinions. Les soirées divertissantes, organisées plusieurs fois par an, représentaient l'occasion la plus importante où les membres pouvaient faire connaissance entre eux, et surtout où ils pouvaient se divertir. Maintes fois les rencontres divertissantes furent organisées dans les auberges. Tous les chanteurs aimaient aussi les excursions en groupe que les chœurs organisaient autant qu'il leur était possible.

Les sociétés de chant choral et les chœurs ne participaient pas seulement à leurs concerts annuels réguliers et à leurs tournées, mais aussi à des événements culturels et artistiques de moindre importance. C'était surtout les manifestations à l'occasion de fêtes religieuses ou nationales, les inaugurations de monuments, etc. Pour leurs jubilés, ils chantaient "sous les fenêtres" des personnalités politiques, culturelles et ecclésiastiques importantes. Il était aussi très répandu de chanter aux enterrements, aux mariages et aux manifestations de bienveillance. Les reunions des associations des "Sokoli" ("Les Faucons") et des "Orli" ("Aigles") ne manquaient pas non plus de chants choraux. On pouvait aussi entendre le chant harmonieux à la gare lors de l'accueil des sociétés de chant choral

étrangères et aussi à l'occasion du départ ou du retour d'un chœur ljubljanaï d'une tournée à l'étranger.

De tout ce qui est décrit dans l'article nous pouvons constater que les sociétés de chant choral et les chœurs de Ljubljana étaient porteurs et co-crérateurs du phénomène culturel nommé: "musique vocale". Dans leur rangs ils réunissaient des gens de différentes professions, d'âge et de situation sociale différents. Compte tenu du grand nombre de sociétés de chant choral et de chœurs, et aussi des membres nombreux, il n'est pas difficile de constater que le rapport proportionnel entre le nombre de chanteurs et le nombre de population à l'époque était - par rapport à aujourd'hui - beaucoup plus favorable pour l'individu, qui n'était pas seulement l'écouteur, mais aussi co-créditeur, fier de son rôle de médiateur des oeuvres d'art musicales.